

ЯНГИЛАНАЁТГАН ЎЗБЕКИСТОН

ГУЛЛАР ШАҲРИ — НАМАНГАНГА
ХУШ КЕЛИБСИЗ!

Президентимиз Шавкат Мирзиёев ўтган йилнинг 26-27 июнь кунлари Наманган вилоятига ташрифи чоғида Наманган шаҳридаги темир йўл вокзалида амалга оширилган қурилиш-реконструкция ишлари билан танишган эди.

Бу ерда 24 миллиард сўмлик бунёдкорлик ишлари бажарилди. Вокзалдаги кутиш зали, буфет, тиббиёт пункти, она ва бола хонаси, электрон маълумотлар маркази, кутубхона, миллий совғалар,

газета-журналлар шохбаси, юрларни вақтинчалик сақлаш хизмати каби барча бўлимлар замонавий андозаларда ташкил этилди. Бундан ташқари, мажмуада қўшимча равишда 33 ўринли меҳмонхона

қуриб битказилди. Натижада Наманган темир йўл вокзали замонавий қиёфа касб этиб, бир вақтнинг ўзида 250 нафар, бир кеча-кундузда 2,5 минг нафар йўловчига замонавий хизмат кўрсатиш

имкониятига эга бўлди. Вокзал Фарғона водийси халқа темир йўли бўйлаб тезкор электропоездлар қатновида муҳим бўғин вазифасини бажаради.

▶ Давоми 2-бетда

ЮКСАЛИШ МЕЗОНЛАРИ

ТИНЧЛИК, ТАРАҚҚИЁТ,
МАНФААТЛИ
ҲАМКОРЛИК УЧУН ЙЎЛ

Нодир ЖУМАЕВ,
Олий Мажлис Қонунчилик
палатаси депутати,
иқтисодиёт фанлари доктори,
профессор

“Ёшларни қўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш йили” Давлат дастурида халқаро ҳамкорлиқни ривожлантириш, минтақа давлатлари билан ўзаро манфаатли алоқаларни янада мустаҳкамлаш борасида ҳам муҳим вазифалар белгиланган.

Жумладан, Афғонистонда тинчлик ўрнатилиши ва барқарор ривожланишини таъминлаш йўлидаги глобал савий-ҳаракатларни фаол қўллаб-

қувватлаш, Марказий Осиёни Ҳинд океани билан боғлайдиган трансфтон транспорт йўлагини барпо этиш борасида аниқ манзилли тadbирларни амалга ошириш режалаштирилган. Бу нафақат мамлакатимиз, балки Марказий ва Жанубий Осиё минтақасида яшаётган кўп халқлар учун муҳим аҳамиятга молик лойиҳадир.

Ўзбекистон дунё давлатларини бир-бири билан боғловчи катта сув ҳавзаларига чиқиш учун икки мамлакат ҳудудини кесиб ўтишга эҳтиёжи бор дунёдаги иккита мамлакатнинг биридир. Бундан ташқари, тўғридан-тўғри денгизга чиқиш имкониятига эга бўлмаган 44 мамлакат қаторидан ўрин олган. Бу миллий маҳсулотларимизнинг дунё бозорида нарх жиҳатдан рақобатбардош бўлишида ва экспортни рағбатлантиришда табиий тўсиқ бўлиб келмоқда. Пандемия ва иқтисодий турғунлик давом этаётган ҳозирги шароитда мазкур масаланинг долзарблиги янада юқори.

Яқинда Президентимиз Шавкат Мирзиёев Покистон Бош вазири маслаҳатчиси Абдул Раззоқ Довудни қабул қилди. Мазкур учрашувда Афғонистон ҳудуди орқали Марказий ва Жанубий Осиёни энг қисқа йўл билан боғлайдиган, Покистоннинг денгиз портларига чиқишни ва уларнинг инфрақурилиши самарали ишга солинишини таъминлайдиган темир йўл қуриш лойиҳаси ҳам муҳокамалар марказида бўлди.

▶ Давоми 3-бетда

МУНОСАБАТ

ИСЛОҲОТЛАР НАТИЖАСИНИ
ҲАММА ЎЗ ҲАЁТИДА
СЕЗИШИ ЛОЗИМ

Раҳмат МАМАТОВ,
Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазири,
Олий Мажлис Сенати аъзоси

Юртимиздаги бугунги ислохотлар ривож ва кечаяётган ўзгаришлар моҳиятида “маҳаллабай” сўзининг аҳамияти кундан-кун ортиб бормоқда. Давлат идоралари ва бошқа соҳа ташкилотларининг мазкур амалиёт натижасида жойларда ташкил этаётган иш фаолияти айнан маҳаллалар-

даги ўзгаришлар ва бу орқали мавжуд муаммоларнинг ҳал этилишига қаратилгани билан янада аҳамиятлидир. Энг асосийси, давлатимиз раҳбари томонидан илгари сурилган “маҳаллабай” ва “фуқаробай” иш услублари айнаи дамда аҳоли муносабатлари ва жамиятдаги кўплаб муаммоларни бартараф этишда жамиятимиздаги барча соҳалар учун энг самарали йўл экани яққол кўзга ташланмоқда.

Куни кеча Президентимиз раислигида 2017–2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини “Ёшларни қўллаб-қувватлаш ва аҳоли саломатлигини мустаҳкамлаш йили”да амалга оширишга оид Давлат дастури ижросини самарали ташкил этиш масалаларига бағишлаб ўтказилган видеоселектор йиғилишида айнан шу жиҳатлар алоҳида тилга олинди.

▶ Давоми 2-бетда

МДХ штаб-квартирасида Алишер Навоийнинг
беларусь тилига таржима қилинган
“Маҳбуб ул-қулуб” асари тақдироти ўтказилди

Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги Ижроия қўмитаси (Минск шаҳри) да буюк ўзбек шоири ва мутафаккири, жамоат ва давлат арбоби Алишер Навоийнинг 580 йиллиги муносабати билан маънавий-маърифий тadbир бўлиб ўтди.

Анжуман Ўзбекистоннинг Беларусдаги элчихонаси, Беларусь Президенти кутубхонаси ва МДХ Ижроия қўмитаси томонидан ташкил этилди. Tadbир доирасида Алишер Навоийнинг беларусь тилига ўғирилган “Маҳбуб ул-қулуб” асарининг тақдимоти бўлиб ўтди.

Адабий кечада МДХ Ижроия қўмитаси раисининг ўринбосари Бекетжан Жумаханов Шарқ Уйғониш даврининг

таниқли вакили Алишер Навоийнинг таваллуд санаси бутун Ҳамдўстлик учун муҳим воқеа эканини, унинг мероси турли цивилизацияларни бирлаштириб турганини таъкидлади. Айни пайтда бу каби тadbирларга катта аҳамият берилмаётгани, улар ўзига хос ҳаракатлантирувчи куч, тарихий хотирани сақлаш ва маънавий меросни оммалаштиришнинг муҳим омили бўлиб хизмат қилаётгани қайд этилди.

Ўзбекистоннинг Беларусдаги элчихонаси маслаҳатчиси Дониёр Обидов Алишер Навоийнинг бебаҳо мероси ва унинг юбилейини нишонлашнинг ўзбек халқи учун аҳамияти тўғрисида сўзлади. Хусусан, сўнгги йилларда мутафаккир ва буюк шоир ижодини чуқур ўрганиш бўйича кенг қўламли ишлар олиб борилаётганини таъкидлади.

Ўзбекистонда Алишер Навоий номидаги Халқаро жамоат фонди ташкил этилди ва Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг қарорига мувофиқ буюк аждодимизнинг 580 йиллиги мамлакат ва хорижда кенг нишонланмоқда.

Tadbir давомида Беларусь Миллий Мажлисининг Халқаро ишлар ва миллий хавфсизлик масалалари бўйича доимий қўмитаси раиси Сергей Рачков, Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ректори Шухрат Сирожиiddinov, “Маҳбуб ул-қулуб” асарининг беларусь тилига таржимони, Беларусь

Имомлар кенгаши раиси Дмитрий Радкевич, Ҳамдўстлик мамлакатлари элчилари ва доимий вакиллари ўз фикр-мулоҳазаларини билдирди.

Маърузачилар Алишер Навоий ўзининг ўлмас асарларида ўзбек тилининг улкан имкониятлари, бойлиги ва гўзаллигидан фойдаланган ҳолда юксак инсонпарварлик ғоялари ва умуминсоний қадриятларни қуйлагани, миллионлаб ўқувчилар қалбидан муносиб ўрин эгаллаганини таъкидлади. Шунингдек, шоир умрининг сўнгги йилларида ёзган “Маҳбуб ул-қулуб” асари мутафаккир ҳаётий тажрибасининг ўзига хос кўзгуси, ёш авлод учун ўзига хос шараф ва ахлоқ кодекси экани эътироф этилди.

Tadbirда, шунингдек, Алишер Навоий ғазаллари, шеърларидан парчалар ўқилди. Бундан ташқари, Ижроия қўмитаси биносида унинг ижодида бағишланган китоблар ва слайдлар кўргазмаси ташкил этилди.

Учрашув якунида иштирокчиларга Алишер Навоий китоблари совға қилинди.

“Дунё” АА

Минск

ОБОДЛИК ЯРАШГАН МАНЗИЛЛАР

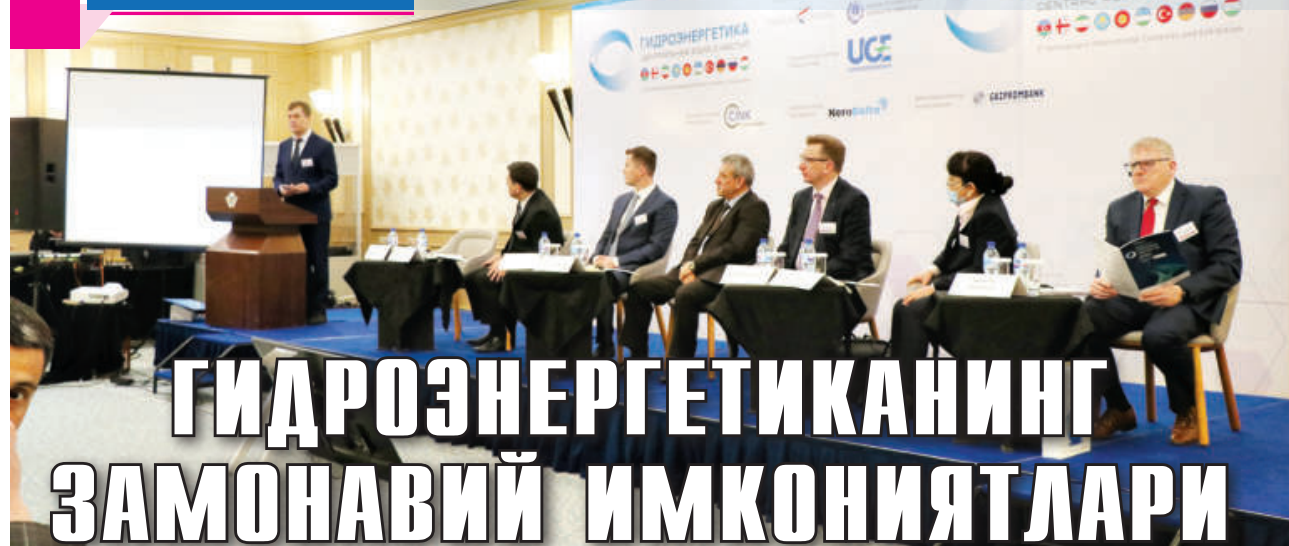
НУРГА ЧУЛҒАНАЁТГАН ҚОРАҚЎЛ

Ҳар йили меҳнат таътилига чиққанимда, аввало, ота-онам, ўзим туғилиб ўсган маскан зиёратига ошиқман. Одатимни қанда қилмаган ҳолда бу йил ҳам ушбу мавсумда Бухоронинг Қорақўл туманига отландим. Ўйлаб кўрсам, қишлоғимга бормаганимга бир йилдан ошди. Аввало, пандемия чекловлари, қолаверса, иш, ҳаёт ташвишлари билан бўлиб бир йил қандай ўтганини сезмай ҳам қолибман.

▶ Давоми 4-бетда

АНЖУМАН

ГИДРОЭНЕРГЕТИКАНИНГ
ЗАМОНАВИЙ ИМКОНИЯТЛАРИ

Экспертлар фикрича, Марказий Осиё мамлакатлари аҳолиси сони 2030 йилда 74,6 миллион, 2050 йилга бориб эса 90 миллион кишига етиши мумкин. Аҳоли ва иқтисодиётнинг ўсиши сув, электр энергияси ва озиқ-овқатга бўлган эҳтиёжни кескин ошириб юборади.

▶ Давоми 2-бетда

ЮКСАЛИШ МЕЗОНЛАРИ

ТИНЧЛИК, ТАРАҚҚИЁТ, МАНФААТЛИ ҲАМКОРЛИК УЧУН ЙЎЛ

Бошланиши 1-бетда

Учрашувнинг амалий давоми сифатида Тошкентда Афғонистон, Покистон ва Ўзбекистон делегациялари ҳамда халқаро молия институтлари вакиллари иштирокида йиғилиш бўлиб ўтди.

Мозори Шариф — Кобул — Пешовар темир йўли қурилиши лойиҳасини амалга ошириш, аввало, чуқур иқтисодий-илмий таҳлилни талаб қилади. Зеро, темир йўл йўналишининг аксарият қисми тоғли ҳудудлардан ўтади. Режага кўра 573 километрга чўзиладиган темир йўл Ҳиндикуш тоғларидан етти та туннел орқали ўтади ва энг узун туннел 30 километри ташкил қилади.

Иштирокчи мамлакатлар учун янги давр ва энг муҳим воқеа бўлиши кутилаётган бундай мураккаб лойиҳанинг стратегик аҳамиятидан келиб чиқиб, томонлар лойиҳаолди ҳужжатларини юқори сифатли қилиб тайёрлаш ва пухта илмий-иқтисодий таҳлил ўтказиш заруратига алоҳида аҳамият қаратмоқда. Зеро, 300 миллион аҳоли истиқомат қилаётган мазкур минтақада амалга оширилаётган бундай лойиҳалар инсонлар ҳаётига ҳам туб ўзгаришлар олиб кириши билан аҳамиятлidir.

Шунинг учун ҳам Жаҳон банки, Осиё тараққиёт банки, Европа тикланиш ва тараққиёт банки, Европа инвестиция банки, Ислон тараққиёт банки, Осиё инфратузилмалар инвестициялар банки, Халқаро тараққиёт молия корпорацияси (АҚШ) каби йирик халқаро молия институтларининг раҳбарлари ушбу йирик лойиҳани қўллаб-қувватладилар.

Бу бежиз эмас, албатта. Мазкур лойиҳа минтақавий ҳамкорлик ва ўзаро боғлиқлиқни таъминлашда жуда ҳам аҳамиятлidir. Шу билан бирга, минтақадаги барқарорлик ва хавфсизликка ҳисса қўшадиган савдо-иқтисодий ва сармоявий ҳамкорлиқни ривожлантиришга кенг йўл очади. Лойиҳани амалга ошириш юк ташиш харажатларини камайтиради, товарларни жўнатиш ва қабул қилиш муддатларини қисқартиради.

Афғонистон орқали Покистон денгиз портларига чиқиш учун аввал ҳам ҳаракатлар бўлган эса-да, уни амалга ошириш масаласи очкилигича қолиб кетган. Тошкентдаги учрашувда эса Мозори Шариф — Кобул — Пешовар темир йўлини қуриш бўйича аниқ ҳаракатлар режаси қабул қилинди.

Яна бир жиҳатни эътироф этиш жоизки, Афғонистонда тинчликни ўрнатишда мазкур лойиҳанинг амалга оширилиши муҳимдир. Зеро, бу халқаро хавфсизликни таъминлаш нуктаи назаридан стратегик аҳамиятга эга. Мазкур лойиҳанинг амалий ижроси Афғонистонда тинчлик ўрнатиш бўйича амалга оширилган ва қўтилган даражада самара бермаган ҳаракатларни тубдан бошқа йўналишда давом эттиришга замин яратилиши билан ҳам муҳимдир. Яъни афғон заминда тинчлик ўрнатишдан манфаатдор бўлган қўшни ва ҳамкор давлатларнинг яқдил мақсад сари ҳамжиҳатликда одимлашига ёрдам беради, десак муболага бўлмайди. Фикримизнинг тасдиғи сифатида бир қатор ривожланган давлатларнинг расмий вакиллари ва халқаро ташкилотлар томонидан ҳам лойиҳа қўллаб-қувватланаётгани ҳамда улар мазкур жараёнда иштирок этишга тайёргилини қайд этиб ўтиш жоиз.

Темир йўл орқали ҳаракатнинг бошланиши Ўзбекистон учун Афғонистон, Покистон, Ҳиндистон билан савдо алоқаларини ривожлантириш имкониятини беради. Бугун Ўзбекистоннинг Покистон ва Ҳиндистон билан савдо айланмаси 500 миллион АҚШ доллари атрофида эканига эътибор қаратадиган бўлсак, аҳолиси 2 миллиардга ва ЯИМ 3,5 триллион долларни ташкил этадиган Жанубий Осиё давлатлари бозорига кириш орқали янги имкониятлар эшиги очилади. Шу билан бирга, Марказий ва Жанубий Осиё давлатлари ўртасидаги иқтисодий ҳамкорлик алоқаларида Ўзбекистон етакчилар қаторига чиқишига имкон туپилади.

Мазкур лойиҳанинг ишга туширилиши Ўзбекистон Президенти Шавкат

Мирзиёевнинг Ҳиндистонга ташрифи давомида ахборот-коммуникация технологиялари, соғлиқни сақлаш, фармацевтика, заргарлик саноати, қишлоқ ҳўжалиғи, сайёҳлик инфратузилмасини модернизация қилиш ва ҳамкорлик дастурлари борасида эришилган келишувларнинг амалий ижросини жадаллаштиришда катта аҳамият касб этади.

Марказий ва Жанубий Осиё бозорлари ўртасидаги ишончли савдо ва транспорт коммуникацияларини яратиш истиқболда Мозори Шариф — Кобул — Пешовар темир йўли орқали Жанубий Осиёга, жумладан, Чоҳбаҳор порти орқали Ҳиндистонга чиқиш имконини беради. Натижада ахборот технологиялари, дастурий таъминот, қишлоқ ҳўжалиғи, қайта тикланадиган энергия ҳамда ушбу соҳалар учун мутахассислар тайёрлаш бўйича қўшма лойиҳаларни амалга ошириш юзасидан келишувларнинг ижобий ечими таъминланади. Ўзбекистон манфаатдор бўлган кимё саноати, энергетика, фармацевтика, тўқимачилик, чарм-пойабзал, туризм соҳаларидаги истиқболли лойиҳаларни баҳаришга эришади.

Минтақа давлатлари ўртасида юк ташишлар ва унга сарф этилаётган вақт масаласи ҳам ўзаро давло айланмаси ўсишига салбий таъсир қилмасдан қолмаяпти. Лойиҳанинг амалга оширилиши маҳсулот етказиб беришга сарфланадиган вақт миқдорини ойлар, кўнлар билан эмас, соатларда ўлчаш имконини беради. Иқтисодий жиҳатдан айтадиган бўлсак, юкларни ташиш билан боғлиқ харажатлар миқдори 3 баробаргача камайиб, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларнинг жаҳон бозорига нарх жиҳатдан ҳам рақобатбардош бўлишига замин яратилади.

Яна бир эътиборли жиҳати, логистик имкониятлардан фойдаланиш самарадорлиғи ошади. Марказий Осиё минтақаси транспорт ва логистика нуктаи назаридан жозибадор минтақага айланади. Товар экспорт қилаётган ишлаб чиқарувчиларга муқобил транспорт йўлакларидан фойдаланиш имконияти пайдо бўлади.

Ушбу лойиҳа учун тоғли ҳудудлардан ўтувчи мураккаб технология ечимлар ҳамда уни амалга оширишда муҳим

бўлган молиявий манбаларни излаб топиш муҳим аҳамиятга эга. Зеро, бугун инсоният тафаккури, илм-фан ютуқлари асосида дунёда мураккаб технологик ечимлар талаб қиладиган лойиҳалар орқали мамлакатлар ўзаро интеграциялашмоқда, савдо алоқаларига киришмоқда. Ўйлаймизки, лойиҳада назарда тутилган йўлнинг тоғлар орқали ўтадиган қисмида қуриладиган туннеллар масаласи амалиётда бўлган технологиялар воситасида ижобий ечим топади. Бу жараёнга халқаро экспертлар, соҳа мутахассислари ва тажрибали конструкторлик идоралари жалб этилади. Қолаверса, мамлакатимиз қурувчилари ҳам темир йўл қурилиши соҳасида ўзига хос илғор тажриба эга. Камчик довоми орқали ўтган ва узунлиги 19,6 километрли туннелга эга Ангрен-Поп темир йўлини фикримизнинг яққол далили сифатида келтириб ўтишимиз мумкин. Бу туннел қурилиши жиҳатидан мураккаб бўлган темир йўлларнинг кучли 10 талиғига киради.

Афғонистонда темир йўл курган ягона давлат Ўзбекистон ҳисобланади. Бунга мисол 10 йилдан охиқ вақт мобайнида фойдаланиб келинаётган Ҳайратон — Мозори Шариф темир йўлидир. Бу шуни англатадики, лойиҳани амалга ошириш бўйича илк қадамни Ўзбекистон бошлаб берди. Уни давом эттириш ва муваффақиятли яқунлашда ҳамкор давлатларнинг ташаббуслари, амалий ҳаракатларининг ҳам аҳамияти катта.

Лойиҳани амалга оширишда энг муҳим жиҳатлардан яна бири уни молиялаштиришдир. Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра, бунинг учун 5 миллиард АҚШ доллари миқдориди сармоя талаб этилади. Тошкентда бўлиб ўтган юқори даражадаги уч томонлама учрашувда қўллаб халқаро молия институтлари вакиллари иштирок этгани ҳамда лойиҳани қўллаб-қувватлаётгани бу масаланинг ҳам ижобий ечим топишига хизмат қилади.

Шулардан келиб чиқиб айтиш мумкинки, ягона ёндашув, кучли сиёсий ирода, қатъият, шижоат, халқаро даражадаги қўллаб-қувватлов лойиҳа муваффақияти сари етакловчи муҳим омилдир. Бундай мустақкам

ТАДБИРКОРЛИК

НАТИЖАЛАР ҚУВОНАРЛИ, АММО МУАММОЛАР ТЎЛИҚ БАРҲАМ ТОПМАГАН

Соҳиба МУЛЛАЕВА,
“Янги Ўзбекистон” муҳбири

Маълумотларга кўра, “Бизнес юритиш” (“Doing Business”) халқаро рейтингда Ўзбекистон сўнгги беш йилда 18 поғона юқорига кўтарилди. Ўтган йилги натижаларга кўра, мамлакатимиз 190 та мамлакат орасида 76-ўриндан 69-ўринга ўтиб, рейтинг кўрсаткичи 7 поғонага яхшиланган.

Мутахассисларнинг таъкидлашича, бунга бир қатор йўналишлардаги кўрсаткичларнинг яхшилланиши асосий омил бўлиб хизмат қилган. Хусусан, акциядорлик жамиятларида мустақил шартли азъоси ва аудит қўмитаси бўлиш қонунлиги талаби қонунчилиқда белгилаб қўйилиши натижасида миноритар акциядорларни ҳимоялаш қўлайитрилди. Шартномалар ижросини таъминлашда халқаро амалиётда кенг қўлланиладиган низоларни ҳал қилишнинг судгача бўлган механиз-

ми, медиациядан фойдаланишни рағбатлантириш бўйича тизим қонунчилиқда белгилаш йўли билан мустақкамланди. Халқаро савдо соҳасини соддалаштириш йўналишида божхона ва чегара текширувида хавфни бошқариш тизими — “яшил”, “сарик”, “қизил” йўлақлар тўлиқ ишга туширилганини алоҳида қайд этиш мумкин.

Аммо эришилган бу каби ижобий кўрсаткичларга қарамай, тадбиркорларга ҳалал берувчи тўсиқлар ҳалигача тўлиқ олиб ташланмаган. Президент

Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлигида бўлиб ўтган матбуот анжуманида жойларда тадбиркорлик фаолияти мутасаддилар томонидан қўллаб-қувватланмаётгани билан боғлиқ муаммолар ва уларнинг ечими масалаларига асосий эътибор қаратилди. Унда қайд этилишича, қурилишга рухсатномалар олиш, кредит олиш, солиқ тизими, мулкни рўйхатдан ўтказиш, тўловга лаёқатсизликни ҳал этиш каби масалаларда камчиликлар ҳамон учрамоқда.

Кредит тадбиркор учун муаммоми ёки ечим?

Ҳар қандай стартапни йўлга қўйишда тадбиркорга банкнинг қўмағи зарур бўлади. Сабаби, маблағ етарли эмас экан, қўзланган мақсадга тез ва тўлақонли эришиб бўлмайди. Тадбиркорлиқни ривожлантиришга қаратилган давлат дастурларини молиялаштириш учун Халқ банки, “Микрокредитбанк” ва “Агробанк” масъул этиб белгиланиб, уларга етарлича ресурслар ажратиб берилган.

Юртимизда бизнес эгалари сафи кенгайгани сари кредит сўраб мурожаат қилувчилар сони ҳам кескин ошиб бормоқда. Бу борада ютуқлар қаторида муаммолар бўлиши ҳам табиий. Ҳўш, бу борадаги камчиликларга қай тарзда ечим топишмоқда?

— Тадбиркорлик субъектларини молиявий қўллаб-қувватлашда тижорат банклари жалб этган ҳорижий кредит линияларининг ҳам ўрни катта бўлиб, ушбу маблағлар ҳисобидан инвестицион лойиҳаларни молиялаштириш ва айланма маблағларни тўлдирish (савдони молиялаштириш) учун 2,9 миллиард АҚШ доллари эквивалентида,

жумладан, кичик тадбиркорлик субъектлари бўйича 2,1 миллиард доллар миқдорда маблағлар йўналтирилди, — дейди Марказий банк бошқарма бошлиғи Олим Болғаев. — Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиғи тизимида фаолият юритаётган Тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш давлат жағмармаси томонидан банк кредитлари таъминотининг бир қисми бўйича кафиллик ва кредит фоизлари бўйича қисман компенсация қилиш механизмлари жорий этилган. Ушбу механизмлар қурилиши натижасида 2021 йил 1 январь ҳолатига (фонд ташкил этилган даврдан буён) тадбиркорлик субъектларининг 46,2 триллион сўмлик кредитлари бўйича 9,9 триллион сўм молиявий ёрдам, жумладан, 5,9 триллион сўм кафиллик (7 590 та кредит шартномаси бўйича) ва 4 триллион сўм компенсация маблағлари (19 806 та шартнома) тақдим этилди.

Мораторий бўлишига қарамасдан...

Президентимизнинг коронавирус пандемияси даврида аҳоли, иқтисодиёт тармоқлари ва тадбиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлашга доир қатор фармонлари ижроси юзасидан Бизнес омбудсман ўтказган текширувлар натижасида бир қатор камчиликлар мавжудлиги аниқланган. Мутасаддиларнинг айтишича, тадбиркорлик фаолиятига аралашувни тўхтатишга қаратилган мораторий натижасида текширувлар сони икки баробар камайиши прогнози қилинган. Лекин кўрсаткичлар тадбиркорлик субъектларини текширишлар атиги 10 фоиз қисқарганини кўрсатмоқда. Бу фаргона вилояти мисолида яққол кўзга ташланади.

пойдеворга эга лойиҳанинг самараси ҳам юқори бўлади.

Пандемия сабаб келиб чиққан мураккаб вазият, глобал иқтисодий инқирозга қарамай, Ўзбекистоннинг очик ва прагматик ташқи сиёсат юритаётгани халқаро даражада эътироф этилаётгани бежиз эмас, албатта.

Марказий ва Жанубий Осиё минтақаси ҳамда унда яшаётган кўп сонли халқлар учун муҳим аҳамиятга эга бўлган лойиҳани амалга оширишда кучли сиёсий ирода зарур. Буни Ўзбекистон мисолида бутун халқаро ҳамжамият эътироф этяпти.

Шу ўринда лойиҳанинг инсон ҳаётида тутадиган ўрнига ҳам тўхталиб ўтсак. Юк ташишда, экспорт ва импорт товарларнинг айланмасида, божхона расмийлаштиришда зарур бўлган инфратузилманинг мавжуд эмаслиги турли тўловлар, вақт сарфи кўплиғи, турли воситаларда ташиш (хаво транспорти, автомобиль) нархлари юқори бўлиши ёки маҳсулотнинг сифат жиҳатдан ёмонлашишига сабаб бўлади ва нархлар ошишига олиб келади. Харажатлар ўсиши истёмоличи манфаатларига номутаносиб, албатта. Бу каби салбий омиллар минтақавий интеграцияни чуқурлаштириш, ўзаро манфаатли ва амалий рўхдаги сиёсатни юритаётган Ўзбекистон учун ҳам манфаатли эмас.

Айтиш жоизки, денгизга чиқиш имконияти бўлмаган шароитда интеграциянинг муқобил йўлларини ўзлаштириш, ўзининг долзарб аҳамиятини йўқотмайди. Шунинг учун ҳам денгизга чиқиш имконияти бўлмаган мамлакат сифатида Ўзбекистон минтақаларо ўзаро боғлиқлиқни транспорт сиёсатининг марказий элементига айлантирди.

Ўзбекистоннинг Афғонистондаги хавфсизликни таъминлаш йўлидаги амалий саъй-ҳаракатларидан яна бири афғон заминда инфратузилмани ривожлантиришда муҳим бўлган электр таъминоти масаласидир.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев ҳамда Афғонистон Президенти Ашраф Ғани ўртасида бўлиб ўтган телефон орқали мулоқот давомида “Сурхон — Пули-Хумри” электр узатиш линиясини қуриш лойиҳасини амалга оширишни жадаллаштириш бўйича келишувга эришилди.

Унга кўра, саъй-ҳаракатларни бирлаштирган ҳолда “Сурхон — Пули-Хумри” электр узатиш линиясини барпо этиш лойиҳасини амалга ошириш жадаллаштирилади, режалаштирилган ишларнинг бажарилишини мувофиқлаштиришнинг икки томонлама механизми яратилади.

Мазкур лойиҳани амалга ошириш учун Осиё тараққиёт банкининг 110 миллион доллар миқдориди маблағлари йўналтирилди. “Сурхон — Пули-Хумри” электр узатиш тармоғининг узунлиги 260 километрни ташкил этади ва у йилга 6 миллиард киловатт соатгача электр энергияси етказиб беради.

Шунингдек, трансфгон транспорт йўлагини қуриш лойиҳасини амалга ошириш, жумладан, техник ҳужжатларни тайёрлаш ва қурилиш ишларини бошлаш бўйича ҳам аниқ тақдирлар илгари сурилди.

Хулоса ўрнида айтиш ўринлики, Ўзбекистоннинг ташқи сиёсати минтақада, қолаверса, дунёда хавфсизликни таъминлаган ҳолда томонлар учун манфаатли бўлган барқарор ривожланишга қаратилган. Энг муҳими, Ўзбекистон Афғонистондаги вазият ва тинчлик жараёнини ривожлантиришдек тарихий воқеалиқда амалий қадамлари билан дунё ҳамжамиятида эътирофга сазовор бўляпти.

Ишонимизки, Мозори Шариф — Кобул — Пешовар темир йўли ҳамда “Сурхон — Пули-Хумри” электр узатиш тармоғи афғон заминда тинчликни қарор топтиришда муҳим бўлган касб этади ва минтақа ривожланишида туб бурилиш ясади.

— “Фаргонагаз” ҳудудий филиали ҳодимлари томонидан 2020 йил апрель ойида 100 та, май ойида 135 та тадбиркорлик субъектидан истеъмол қилиниши лозим бўлган газнинг қиймати олдиндан 100 фоиз олинган, — дейди Бизнес омбудсман бош инспектори Шерзод Саидов. — “Фаргонагаз” АЖ ҳодимлари томонидан 2020 йил апрель ойида 25 та, май ойида 46 та тадбиркорлик субъектидан истеъмол қилиниши лозим бўлган электр энергиясининг қиймати олдиндан 100 фоиз ундирилган. Бундан ташқари, “Ижара маркази” ДУК жами 65 та тадбиркорлик субъектидан ижара тўловлари учун 257 миллион 196 минг 492 сўм маблағ ундирган.

Солиқ идоралари томонидан Президентимизнинг 2020 йил 18 майдаги “Коронавирус пандемияси даврида аҳоли ва тадбиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлаш бўйича навбатдаги чора-тадбирлар тўғрисида”ги фармони талабларига зид равишда ўтган йил 1 июндан 1 июлга қадар 68 та юридик шахсдан 25 миллион 797 минг сўм мол-мулк солиғи ва 71 миллион 460 минг сўм ер солиғи — жами 97 миллион 257 минг сўм солиқ тўлови ундирилган.

Шунингдек, мазкур ҳужжатда 2020

йил 15 май ҳолатига кўра, давлат солиқ хизмати органларининг микрофирма ва кичик корхоналарнинг банкдаги ҳисобварақларидан пул маблағларини қисбдан чиқариш ва ўтказиш бўйича инкасса топшириқномаларини қақириб олиши белгиланган бўлса-да, бу талаб ҳамма жойда ҳам тўлиқ бажарилмаган.

Урганиш якуни бўйича давлат солиқ идораларининг фармон талабини бажаришдан 19 нафар мансабдор ходимига нисбатан ЖКТКнинг 245-моддаси билан маъмурий жавобгарликка тортиш юзасидан баённомалар расмийлаштирилган. Шунингдек, Бизнес омбудсман томонидан “Узтрансгаз” АЖ ва “Худудий электр тармоқлари” АЖ бошқаруви раислари номига тақдимномалар киритилган.

Тан олиш керак, тадбиркорлик фаолиятига айнан мансабдор шахслар томонидан қўйиладиган тўсиқлар талайгина. Матбуот анжуманида уларни бартараф этиш чоралари ҳақида батафсил маълумотлар берилди. Тадбиркорлик фаолиятида мансабдорлар аралашуви ҳамда босими бартараф этилса, нафақат бизнес эгаларининг иши енгиллашади, балки яшарин иқтисодиётни бартараф қилишда ҳам ижобий натижалар кўзга ташланади.

ОБОДЛИК ЯРАШГАН МАНЗИЛЛАР

НУРГА ЧУЛҒАНАЁТГАН ҚОРАКЎЛ

► Бошланиши 1-бетда

Катта, раvon йўлда машинамиз елиб борар экан, кўз олдимда қишлоқдаги қадрлонларим, юрт манзаралари жонланади. Йўл азоби — гўр азоби деганларидек, аввалги йилларда кўрган — қишлоқ йўлларининг абгор ҳолати кўз олдимда гавдаланади. Гарчи ақинларим телефон орқали суҳбатда қишлоғимиз йўллари таъмирлангани ҳақида бир неча бор “суюнчи” олган бўлса-да, буни тасаввуримга сиғдиролмайман. Қолаверса, ўтган йили баҳорда рўй берган табиий офатдан кўрилган талафот қанчалик тикланди, пандемия ва табиат инжиқликлари қишлоқдошларимнинг ҳаётида қандай из қолдирди, деган саволлар ҳаёлимда чарх уради.

Қоракўлга кириб келганимизда атрофни тун қоронғиси қоплаган эди. Катта магистрал йўлдан туманимизнинг ички йўлига тушиб борар эканмиз, йўл бўйида теварак-атрофга ёғду сочиб турган чироқлар нуридан кўнглим равшан тортиди. Йўл ёқалаб янгидан қад ростлаётган замонавий иншоотлар, янги уйлари кўриб кўзим янада яшнади. Туман ҳокимлиги биноси олдида ўтаётди, бу ҳудуд ҳам ўзгача чирой очганини сезиш мушкул эмас эди. Демак, ақинларимнинг “Қоракўлга келсангиз, адашиб қоласиз” деган гапида жон бор экан. Ҳақиқатан ҳам, янги қиёфага кирган туманимиз марказини деярли таний олмай қолдим. Ўтган йилнинг мураккаб синовларига қарамасдан, туманимизда янги ҳаёт, янги ҳаёт ҳаётининг руҳи кезиб юрганини юрт остонасидан ҳис этдим.

Туман марказидан қишлоғимизгача етиб олиш учун яна 15 километрга яқин йўл бошига тўри келади. Ўтган гал келганимда бу йўл ҳали тўла таъмирланмаган, чанг-тўзон кечиб, ўқир-чўнқирларда чайқала-чайқала ҳолдан тойган эдим. Ўша таассуротлар хотирамга қаттиқ муҳрланган, шекилли, физиллаб бораётган машина сал силқинса, дарҳол йўлга қарайман. Ҳайдовчининг “етиб келдик” деган сўзидан хушёр тортиб теварак-атрофга назар солдим. Қишлоғимизда сокин ва осойишта тун ҳукмрон, ҳамма ширин уйқуда. Равон йўллар, обод кўчалар, муссаффо ҳаво, тинчлик-хотиржамлик муҳити қишлоқдаги тинч осуда ҳаётдан далолат берарди.

Табиий офат оқибатлари қандай бартараф этилди?

Эртасига эрталаб қишлоқдаги ўзгаришларни ўз кўзим билан кўриш учун ҳаяжон билан кўчага отландим. Аввало, табиий офат туфайли зарар етган хонадонларни бориб кўрдим. Маҳалламиз оқсоқолининг айтишича, 2020 йил 27 апрель куни рўй берган кучли шамол оқибатида қишлоқдаги 53 хонадон жиддий жабр кўрган.

— Қаттиқ шамолдан зарар кўрган хонадонларнинг том қисмини қайта тиклаш учун 1222 дона шифер, 230 донадан ошқ тахта етказиб берилди, — дейди “Мустақиллик” маҳалла фуқаролар йиғини раиси Ғулом Худойкулов. — Ижтимоий кўмакка муҳтож оилаларга моддий ёрдам кўрсатилди. Ҳозирги кунда бу хонадонларнинг барчаси қайта таъмирланди.

Маълумки, ўтган йили 27 апрель куни республикамиз ҳудудига Туркменистон ҳудудидан кучли шамол кириб келиб, Бухоро, Навоий, Самарқанд ва Қашқадарё вилоятларида секундига 9 — 40 метргача тезликда шамол эсган эди. Оқибатда уй-жойлар, иншоотлар, қишлоқ ҳўжалиги экинларига жиддий зарар етди. Давлатимиз раҳбари зудлик билан Бухоро вилоятига бориб, Қоракўл ва Олот туманларидаги ҳолатни кўздан кечирди. Президентимизнинг 2020 йил 28 апрелда “Бухоро вилоятда юз берган табиий офат оқибатларини бартараф этиш бўйича кечкиртириб бўлмайдиган чора-тадбирлар тўғрисида”ги фармойиши қабул қилинди. Табиий офат оқибатларини бартараф этиш бўйича ҳукумат комиссияси тузилиб, унга тегишли вазирлик, идора, ташкилот, маҳаллий ҳокимлик вакиллари бириктирилди. Бошқа туманлар каби Қоракўлга ҳам юртимизнинг турли ҳудудларидан кўмак қаровонлари етиб келди.

Туман ҳокимлиги ахборот хизматининг маълум қилишича, табиий офат оқибатларини бартараф этишга 75 миллиард сўмдан ортиқроқ маблағ сарф қилинди. Шундан 71,5 миллиард сўм бюджет, 4,5 миллиард сўм ҳомишлар маблағлари ҳиссасига тўғри келди.

Шунингдек, 1 минг 200 километр паст ва юқори кўчланишли электр тармоқлари, 392 та трансформатор, икки юздан кўпроқ алоқа ус-тунлари, 56 километр алоқа тармоғи тўлиқ тикланди. Натижада етказилган барча зарар тўла бартараф этилиб, 14 161 та хонадон, 126 та ижтимоий соҳа объекти, 27 та кўп қаватли уйнинг том қисми қайта тикланди. 29 минг хонадоннинг электр энергияси, 8,1 минг хонадоннинг табиий газ линиялари қайта тикланиб, улаб берилди. Бу жараёнда туман аҳолиси давлатимизнинг, бутун халқимизнинг хайрихоҳлиги, яқин кўмагини ҳар лаҳзада ҳис этиб турди ва ҳар бир инсон ўз тақдири мисолида бунга аққол амин бўлди.

Обиҳаёт келган жой файзга тўлади

Қишлоқ кўчаси бўйлаб юрар эканман, ҳар бир ҳовли олдида водопровод тармоғи ётқизилиб, трубалари маҳкам ўраб қўйилгани эътиборимни тортиди. Яқинроқ бориб қарасам, труба тикланган жойга махсус қора қўти ҳам ўрнатилган экан. Бу ерга сув ҳисоблагич ўрнатилган эди.

Булари кўриб болалик йилларим кўз олдимда гавдаланди. Ўқувчилик йилларимизда кўлимизга чепак олиб ёки аравага катта идишларни ортиб қишлоқ оралаб сув излаб юрардик.

Айниқса, ёзининг саратонида сув топиш муаммо эди. Ариқ ёки ерга ўрнатилган кран орқали чиқариб олинган сув эса деярли ичишга яроқсиз, бироқ қишлоқ аҳолисининг шу яроқсиз сувни истеъмол қилишдан бошқа иложи йўқ эди. Кейинги йилларда қишлоқ аҳоли бетон қудуқ қуриб тоза сув ташиб келтирадиган бўлди. Бироқ бетон қудуқда узок вақт сақланган сув ҳам вақт ўтиши билан ичишга яроқсиз ҳолга келиши табиий. Тоza ичимлик сув танқислиги эса аҳоли саломатлигига ўз таъсирини ўтказмай қолмасди.

Жорий йил 21 январда Президентимизнинг Бухоро вилоятига ташрифи доирасида Олот тумани марказида Олот, Қоракўл, Жондор ва Шофиркон туманлари фаоллари, маҳалла раислари билан бўлган учрашувда бу масалаларга ҳам эътибор қаратилиб, Олот ва Қоракўл туманлари ичимлик сув таъминотини яхшилаш бўйича Жаҳон банки штирокидаги 139 миллион долларлик лойиҳа яқунланиб, 265 минг аҳоли ичимлик суви билан таъминланиши таъкидланди. Бунинг натижасида мазкур икки туманда 30 йилда ичимлик сув таъминоти 17 фоиз бўлган бўлса, жорий йилда бу кўрсаткич 90 фоизга етади.

Айни пайтда қурилиши давом этаётган “Икки даҳа” сув иншооти битказилиб ишга тузирилган, суткасига 50 минг куб метр суви тозалайди. Натижада 88 та маҳалла аҳолиси, 50 та ижтимоий ва саноат объекти сув билан таъминланади. Обиҳаёт исроф бўлишининг олдини олиш ва тоза ичимлик сувдан оқилона фойдаланиш учун 51 мингта сув ҳисоблагич ўрнатилиб, тизимда замонавий SCADA технологиясидан фойдаланилади.

Бундай хушхабар кўллаб қоракўлликлар катори мени ҳам жуда мамнун этди. Зеро, тоза сув — соғлом ҳаёт, фаровон келахак деганидир. Ишончим комилки, катта машаққат эвазига қишлоқ аҳолисига яратилган бу шароитлари ҳар бир юртдошимиз юксак қадрлайди. Қишлоқларимизга тоза сув билан бирга одамлар ҳаётига янгича маъно-мазмун, хонадонларга бахт, сурур, шодлик, ҳаётдан розилик ҳисси, янада нурли, фараҳбахш кунлар кириб келади.

Қоракўл терисидан Қоракўл мактабигача...

Илгари туманимизнинг номи тилга олинганда кўпчиликнинг тасаввуридида қоракўл терилари, қишлоқ ҳўжалиги ва чорвачилик ривожланган

ҳудуд гавдаланар эди. Сўнгги йилларда Қоракўл тумани нафақат аграр соҳа, балки саноат, таълим, маданият, санъат ва бошқа соҳаларда ҳам ўз ўрнини намойён этиб бораётгани кўнарайдир. Туман ҳокимлигининг иқтисодийн ривожлантириш ва камбағалликни қисқартириш бўлими бошлиғи ўринбосари Мақсуд Сувонқулов билан суҳбатлашиб бунга яна бир қарра ишонч ҳосил қилдим.

М.Сувонқуловнинг айтишича, Қоракўл туманида 2016 йилда 35 минг долларлик маҳсулот экспорт қилинган бўлса, бугунги кунга келиб бу кўрсаткич 12,5 миллион долларга етди. Ҳозирги кунда туманда учта йирик саноат корхонаси, мингдан зиёд кичик корхона ва микрофирма, уч мингдан кўпроқ яқка тартибдаги тадбиркор фаолият юритапти. Улар томонидан ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар юртимиз бозорларига етказилиши баробарида Хитой, Россия, Беларусь, Қозоғистон, Афғонистон каби хорижий давлатларга ҳам экспорт қилинмоқда.

2021 йилда ҳам бу хайрли ишлар изчил давом эттирилиб, туманни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш дастури доирасида 66 та йирик лойиҳани амалга ошириш ҳисобидан туман иқтисодиётига 1 триллион 365 миллиард сўмлик инвестициялар жалб қилиниши натижасида 2400 та янги иш ўрни яратиш йўлида қизғин иш олиб борилмоқда.

Чорвачилик соҳасини ривожлантириш мақсадида 2021 йилда туманда иккита 1000 бош қорамолга мўлжалланган чорвачилик комплекси ишга туширилади. Шунингдек, ҳар бир ҳудудда камиди 200 бош қорамолга мўлжалланган 2 тадан жами 26 та чорвачилик комплекси ташкил қилинади. 2021 йилда тумандаги бир қатор корхоналар негизига жами қиймати 2 миллион доллар бўлган 2000 бош насли буюқ келтириб боқишни ташкил қилиш лойиҳалари амалга оширилади.

Туманда саноат ва ишлаб чиқариш жадал ривожланиши баробарида таълим-тарбия тизимида эришилаётган натижаларни бугун нафақат халқимиз, балки бутун жаҳон аҳоли ҳам эътироф этаётгани барчамизга гурур бахш этади. Айтиш керакки, бугунги кунда бутун дунёда алоҳида эътироф этилаётган қоракўлча

ўқитиш услубини жорий этган фидойи муаллим, “Ўзбекистон Республикаси халқ ўқитувчиси” фахрий унвони, “Эл-юрт ҳурмати”, “Буюк хизматлари учун” орденлари соҳиби Тўхтамурод Жумаев юртимиз мустақилликка эришган кунлардан бошлаб умумтаълим мактабларида ўқув-услубий ишлар самарадорлигини ошириш мақсадида биринчилардан бўлиб ихтисослаштирилган иқтидорли болалар мактаб-интернати ташкил қилган эди.

Устоз муаллим 1991 — 2009 йилларда иқтидорли, истеъдодли ўқувчилар билан ишлаш, уларни қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантириш борасида ибратли ишларни амалга ошириб, юртимизда алоҳида ўринга эга бўлган таълим муассасасини жаҳонга танитди. Мазкур мактаб бугунги кунга келиб “**Халқаро математика мактаби**” мақомини олди. Мазкур таълим муассасасида яратилган замонавий шароитлар туфайли таълим жараёнида самарали натижаларга эришилмоқда. 2021 йил 7-13 январь кунлари пандемия сабабли онлайн тарзда бўлиб ўтган Халқаро математика олимпиадасида эришилган натижалар бунга мисолдир. Қозоғистонда бўлиб ўтган ушбу нуфузли халқаро танловда 20 та давлатдан 146 та жамоа таркибиди 1000 дан ортиқ ўқувчи ёшлар қолибди учун баҳслашди. Олимпиадада иштирок этган ўзбекистонлик ўқувчи ёшлар математика бўйича 7 та қумуш ва 2 та бронза, яна бир нафар ўқувчи физика фанидан қумуш медалга соҳиби бўлди. Математика фанидан қўлга киритилган 9 медалнинг 4 таси Қоракўл халқаро математика мактаби ўқувчиларига тегишли экани ёшлар камолоти йўлида амалга оширилаётган хайрли ишларнинг ёрқин нишонаси бўлди.

Шу билан бирга, туманда Т. Жумаев ташаббуси билан асос солинган яна бир замонавий таълим муассасаси — Бухоро давлат универститети қошидаги 3-Қоракўл академик лицейи ҳам фаолият юритиб келмоқда. Лицейда фидойи муаллимларнинг меҳнати туфайли иқтидорли шогирдлар дунёнинг қатор ривожланган давлатларида ўтказилаётган қўллаб фан олимпиадаларида қолиб ва совриндор бўлаётгани, нуфузли дипломларни қўлга киритаётгани алоҳида эътирофга лойиқ. Ҳозирга қадар лицейнинг 3 минг 114 нафар битирувчиси республика олий ўқув юртларида, 56 нафари эса хорижий давлатлар университетларида тахсил олган.

“Обод қишлоқ” давлат дастури асосида кўркам қиёфа касб этмоқда. Маҳалла фуқаролар йиғинида мавжуд ҳар бир кўчада туман ҳокимлиги, ички ишлар бўлими ва бошқа туман ташкилотлари томонидан барча ишлар “маҳаллабай” тизими асосида ташкил этилмоқда. Бунда асосий эътибор аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламини қўллаб-қувватлаш, уларнинг муаммоларини ҳал этишга қаратилди.

“Осиё” маҳалласида жами 901 та хонадон мавжуд бўлиб, уларда 5 минг 648 нафар аҳоли истиқомат қилади. Айни пайтда маҳаллада “Темир дафтар”, “Аёллар дафтари” ва “Ёшлар дафтари”га киритилган аҳолининг бандлигини таъминлаш, касб-ҳунарга ўқитиш, моддий ва маънавий қўллаб-қувватлаш бўйича иш олиб боришмоқда. Хусусан, “Темир дафтар”га киритилган 4 та оила ва уларнинг 2 нафар аъзосига субсидия ва имтиёзли кредитлар ажратиш ҳисобидан иссиқхоналар қуриб беришга келишилди. Уларга тегишли мутахассислар томонидан амалий-услубий кўмак берилди.

“Ҳар бир оила — тадбиркор” ва бошқа дастурлар орқали 53 нафар фуқарога кредит олишга амалий ёрдам кўрсатиш чоралари қўрилмоқда. Бу орқали фуқаролар балиқ етиштириш, асаларичилик, иссиқхона ҳўжалиги, чорвачилик, паррандачилик йўналиши бўйича ўз тадбиркорлигини ташкил этади.

2021 йилда “Обод қишлоқ” дастурида белгиланган ишларни амалга ошириш мақсадида 500 га яқин хонадон ўрганиб чиқилди ва тартибга келтирилмоқда. Ҳудуддаги

Математика фанидан қўлга киритилган 9 медалнинг 4 таси Қоракўл халқаро математика мактаби ўқувчиларига тегишли экани ёшлар камолоти йўлида амалга оширилаётган хайрли ишларнинг ёрқин нишонаси бўлди.

ички йўллар таъмирланмоқда, сув йўллари тозаланяпти.

Шунингдек, оилавий шифокорлик пункти ходимлари ҳамда туман тиббиёт бирлашмасининг тор доирадаги соҳа мутахассислари ҳамда марказий шифохона ҳамширалари томонидан аҳоли тиббий хатловдан ўтказилиб, уларга соғлом турмуш тарзи бўйича тушунтириш берилди.

Юртимизнинг бошқа ҳудудлари каби Қоракўл туманининг ҳам ҳар бир қишлоқ ва маҳалласида ана шундай хайрли ишлар тобора кенг қулоч ёзмоқда. Бунинг натижасида ҳар бир инсон юртимизда амалга оширилаётган ислохотлар самарасини эртага ёки олис келажакда эмас, балки бугун ўз ҳаётида ҳис этиш бахтига мушарраф бўлаётир.

Мени чорлаган ёғду

Болалигимда қишлоғимизнинг адоғида ястаниб ётган қирларга тез-тез бориб турардим. Ўша баландликлардан қараганимда узок-узокларда чарақлаб турган чироқлар ёғдуси жилполанар эди. Катталардан сўраб бу туманимиз маркази — Қоракўл шаҳри эканини билганман. Орадан йиллар ўтиб, бу манзаралар ўзгариб кетди. Ўтган йилларда ҳудудлар инфратузилмаси ривож эътибордан четда қолши натижасида туманимиз маркази қиёфасига ҳам пугур етган эди.

Бугун эса манзара бутунлай бошқача. Тунги чироқлар ёғдусида янгидан қад ростлаган замонавий иншоотлар, кўпқаватли уйлар, савдо мажмуалари, кўнгилочар масканлар шаҳарча кўрмага кўр бахш этмоқда. Йўлларга ўрнатилган чироқлар нафақат тунни, кўнгилини ҳам равшан этади. Кўчаларга ўрнатилган светофор йўл ҳаракатини тартибга солиб, одамларни огоҳликка даъват этади.

Атроф ёғиб бўлгани учун кўчада тунги сайрга чиққан одамлар оқими тинмайди. Уларнинг орасида ёшлар ҳам, нурунийлар ҳам бор. Баъзилар оилавий бўлиб сайр этиб юрибди. Шаҳар марказидаги тўйхоналар ҳам гавжум. Бу ерда карантин қоидаларига риоя этилган ҳолда тўй-тантаналар дамол этмоқда. Кечки пайт бўлишига қарамай, савдо ва турли мажмуалар аҳолига хизмат кўрсатмоқда. Одамларнинг юзи-қўзида табассум, мамнунлик, бахтиёрлик туйғуси барқ уриб турибди.

Тўйхоналарда эса куй-қўшиқ баралла янграмоқда. Тўкин дастурхон атрофида нурунийлар юртимизга тинчлик, эзгу ишларга ривож тилаб дуо қиладди. Уларга қўшилиб дуога қўл очар эканман, бир пайтлар кўнглимга сеҳр солган ушбу нури чироқлар тоабд порлаб туришини, юрт эртаси бугундан ҳам обод бўлишини ният қилдим.

Баҳор ХИДИРОВА,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

МУШОҲАДА

ЖИСМОНИЙ ЕТУКЛИК МАЪНАВИЙ БАРКАМОЛЛИК АСОСИДА ШАКЛЛАНАДИ

Нодир ҒАФФОРОВ,
Ўзбекистон давлат
жисмоний тарбия ва
спорт университети доценти

Юртимизда амалга оширилаётган улкан бунёдкорлик ишлари, миллий тараққиётга эришиш, ҳаётимиз фаровонлиги замонавий билимларни пухта эгаллаган, миллий маънавий қадриятларимизни билган, ардоқлай олган малакали кадрларга бевосита боғлиқ. Шу маънода, ёш авлод онгу шуурига янгича ҳаёт қуриш ва ривожланган давлатлар қаторидан муносиб жой эгаллаш фақат миллий ғоя, маънавий қадриятларга садоқат ҳамда улугъ маслак атрофида бирлашув асосида рўёбга чиқишини уқтириш устувор вазифа ҳисобланади. Бу жиҳатлар Президентимиз Шавкат Мирзиёев раислигида маънавий-матридий ишлар тизимини тубдан такомиллаштириш, бу борада давлат ва жамият ташкилотлари ҳамкорлигини кучайтириш масалаларига бағишлаб ўтказилган ййигилишда алоҳида таъкидланди.

Энг муҳими, янги Ўзбекистонни барпо этишдек юксак мақсадни амалга ошириш икки мустаҳкам устунга асосланиши аниқ-таниқ кўрсатилди. Бу — кучли икти-содиёт ҳамда аждоқларимиз бой мероси ва миллий қадриятларига асосланган юксак маънавият.

Тараққиётнинг залворли икки устунини янада мустаҳкамлаш эзгулик, одамий-лик, халқпарварлик ғояларига асосланган мафкурамизнинг туб моҳиятини, миллий, умуминсоний қадриятлар тарбиясининг асосларини чуқур синдириш нуктаи на-заридан қаралганда жисмоний тарбия ва спорт йўналишидаги таълим муассас-лари олдига қандай муаммолар бор, де-ган мушохадали савол туғилиши табиий.

Бунда биз қайси устувор масалаларга ургу берилиши керак?

Саволга жавоб беришга чоғланар эканмиз, тизимда баъзи муаммолар бор-лиги ҳам аён бўла бошлайди.

Аввало, жисмоний тарбия ва спорт соҳасида назарий билим ҳамда кўникма-га эга бўлган кадрларни тайёрлаш ҳамон долзарб аҳамият касб этади. Соғлом турмуш тарзини шакллантириш, аҳоли-нинг спорт билан доимий шугулланиши-га шароит яратиш, спорт мусобақалари орқали ёшларда ўз иродаси, кучи ва имкониятига бўлган ишончини мустаҳ-камлаш, Ватанга дахлдорлик туйғуси-ни камол топтириш, иқтидорли спортчи ёшларни катта спортга йўналтириш ҳам ғоят муҳим масалалардан.

Давлатимиз раҳбари аҳолини соғлом турмуш тарзига жалб қилиш, фарзандла-римизни соғлом вояга етказишга алоҳида эътибор қаратиб келади. Бу йўлда ҳам-мамиз ҳам фидойилик кўрсата оламий-ми? Афсуски, ҳа, дейишга асосимиз йўқ.

Президентимизнинг 2020 йил 30 ок-тябрдаги “Соғлом турмуш тарзини кенг татбиқ этиш ва оммавий спортни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғ-рисида”ги фармони пандемия шароити-да жисмоний тарбия ва оммавий спорт

билан мунтазам шугулланиш, зарарли одатлардан воз кечиш, тўғри овқатланиш тамойилига амал қилиш орқали ҳар бир фуқарода касалликка қарши кучли иммун тизими пайдо бўлишини асослаб берди. Энг муҳими, фармонда кишилар сало-матлигини тиклаш ва реабилитация иш-лари, жисмоний фаоллик тадбирларини тизимли ҳамда самарали ташкил қилиш-га шароит яратувчи инфратузилма аниқ кўрсатилди.

Жўяли савол туғилади: нега тегишли вазирлик тасарруфидagi спорт ташкилот-лари ҳамда муассасаларда ишлаётган малакали мутахассислар, тажрибали пе-дагог-мураббийлар, тренерлар, йўриқчи-лар, тиббиёт ходимлари мазкур фармон-нинг мазмун-моҳиятини тизимли асосда тарғиб этмапти? Ростини айтганда, шу соҳада фаолият кўрсатаётган ходимлар ўртасида “Соғлом турмуш тарзи плат-формаси, тўсиқсиз муҳит нима?”, “Сало-матлик йўлаклар, спорт дақиқаси қан-дай ташкил этилади?”, “Кундалик рейтинг-дафтарчаси нимага керак?” каби савол-лар асосида сўровнома ўтказилса, кўп-чилик тўлиқ жавоб беролмаслиги мумкин. Спорт тиббиёти ва даволаш жисмоний тарбия тизимида хизмат қилаётган сало-ҳиятли мутахассислар ҳам таркибида туз,

қанд, ёғ миқдори меъёридан ортқ бўлган ҳамда хамирли таом, ширинликлар, нон маҳсулотининг истеъмолини камайтириш бўйича таъсирчан тарғибот шаклларини тайёрлашда фаол эмас. Бир ёки икки кўр-сатувда чиқиш, эшиттиришда қатнашиш, 4-5 нафар тиббиёт ходими иштирокида давра суҳбати ўтказиш билан кўзланган натижага эришиш мушкул.

Президентимизнинг 2020 йилнинг 4 ноябрида “Кураш миллий спорт турини ривожлантириш ва унинг халқро нуфу-зини янада ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори билан 2025 йилгача кураш миллий спорт турини янги босқичга олиб чиқиш концепцияси қабул қилинди. Қадим тарихга эга бўлган курашни омма-лаштириш, ривожлантириш, дунёга тани-тиш, миллий қадрият сифатида олимпиа-да ўйинларидан жой олишига эришишдек улугъ мақсадни мужассам этган мазкур қарорнинг моҳиятини барчага етказишда мутахассислару мураббийларда фаол-лик, жўшқинлик етишмаяпти. Республи-камизда курашга йўналтирилган 226 та спорт таълим муассасаси мураббийлари нега жим?

Яна бир ҳужжат тарғиботи тўғриси-да тўхталмоқчиман. Президентимизнинг жорий йилнинг 14 январь куни “Шахматни янада ривожлантириш ва оммавийлаш-тириш ҳамда шахматчиларни тайёрлаш тизимини такомиллаштириш чора-тад-бирлари тўғрисида”ги қарори қабул қи-линди. Қани соҳа мутахассисларию мута-саддиларнинг қарор мазмун-моҳияти ва уни рўёбга чиқариш механизмлари оид мулоҳазалар? Теран тарихий ва илмий илдизга эга бўлган ақл ўйини — шахмат тўғрисида алоҳида қарор қабул қилини-ши катта воқеалик-қу ахир. Замонавий ахборот технологиялари жадал кириб ке-лаётган, ахборот хуружи зимдан таҳдид солаётган бир паллада ўзини ўта замо-навий шахс сифатида тасаввур қилиб, интернет тўридан қилиб кета олмаётган, турли “тик-ток”ларни ҳаётининг ажрал-мас қисмига айлантираётган, мантисиз шакл, кўриниш ва бачкана жозибадор-ликка асосланган “оммавий маданият” унсурларини ҳаёт тарзига синдираётган айрим ёшларга шахмат илмини ўргатсак қандай яхши!

Яна бир мулоҳазали масала бор. Ўз-бек спортчисининг маънавий қиёфасини белгилوви оод-охлақ қоидалари — кодексга тартиб берилмаган. Спортчи

қандай фазилатларга эга бўлиши керак? Миллий маънавий қадриятлару ахло-қий хислатларни уларга қандай етказиш мумкин? Жисмоний тарбия дарсларида қандай тарбиявий фазилатлар шакл-лантирилади? Глобаллашув шароитида миллий ўзлик ва маънавий қадриятлари-мизга бўлаётган хавф-хатарни улар қан-дай тушунади?

Фикримизча, спортчи ёшларда турли таҳдидларга қарши иммун тизими замо-навий спорт такомилнинг тарихий асо-ларини манбаларга таяниб тушунтириш орқали шакллантирилади.

Бунда асосий эътиборни миллий маънавий-маданий мерос, аънаналар, тарихимизни, замонавийликнинг қад-риятларига узвийлигини содда, равои услубда етказишга қаратиш муҳим. Энг асосийси, ҳар қандай жисмоний етуқлик маънавий баркамоллик асосида шакл-лансагина спортчининг дунёқарши, ҳаётий эътиқоди ва қарашлари замон-га мос тушади, деган ғояни синдириш мақсадга мувофиқ.

Ҳаётий мисол. Замона зайли билан ҳаётимизга янги спорт, жумладан, ки-шки спорт турлари аста-секин кириб кела бошлади. Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия ва спорт университетида кишки спорт турлари факультети, кафедраси ташкил этилиб, мазкур спортнинг ил-мий-назарий ва амалий асослари ўр-ғатила бошлади. Президентимиз ташаб-буси билан барча қулайликларга эга ҳашаматли “Хумо” спорт аренаси ишга туширилди, хоккей, муз устида учш спорт билан шугулланишга имкон яра-тилди. Тоғ чанғиси ва сноуборд спорти ривожини таъминлайдиган “Амирсой” тоғ-чанги курорти фойдаланишга то-ширилди.

Бу жуда яхши, албатта. Шу билан бирга, ёшларимизга ота-боболаримиз хоккейга ўхшаган чавгон ўйинини қадим-дан билишганини, тарихий манбалар-да бу ўйиннинг шаклланиш тарихи ва

қоидалари изчил ёритилганини, Амир Темур салтанатида қиличбозлик, найза улоқтириш, чавандозлик, камондан ўқ отиш, мерганлик, кураш, кўпкари каби жисмоний ва руҳий чинқишни шакл-лантирадиган спорт турлари мунтазам ўргатилганини ҳам уқтириб боришимиз керак. Афсуски, Ҳусайн Бойқаро, За-ҳрирдин Муҳаммад Бобур, Жаҳонгир мирзо каби шахзодаларнинг ҳарбий билимлари ва жанг санъати усуллари-дан хабардорлиги, шор ва мутафаккир Ҳазрат Алишер Навоийнинг қиличбозлик силарини пухта ўзлаштирганлини айрим ёшларимиз билмайди.

Ёшларни турли илпатлардан, бепар-волик, лоқайдлик, ўзибўларчилик ва масъулиятсизлик хатарларидан сақлаш-да таълим маскани, маҳалла, оила ҳам-корлигини кучайтириш керак. Бу узвийлик яхлит, мустаҳкам тизимни шакллантира-ди. Шундагина таълим-тарбияда танаф-фус бўлмайди, ижтимоий муаммоларни камайтиришда жамоатчилик назорати кучаяди. Энг асосийси, ёшлар руҳиятида норозилик ва беқарорлик кайфияти пай-до бўлмайди.

Ёшлар қалбига ватанпарварлик, ис-лохотларга дахлдорлик, шижоат, ишонч, фахр-ифтихор туйғусини синдириб, янгича фикрлаш ва ишлашни шакл-лантирадиган авлодни тарбиялаш бош мақсадимиз экан, бунинг учун, аввало, ота-оналар ва педагоглар жамоаси зим-масига катта масъулият юкланади. Шу жумладан, Ўзбекистон давлат жисмоний тарбия ва спорт университети профес-сор-ўқитувчилари, мураббийлар жамоа-си бир маслак атрофида бирлашиши зарур. Бу таълим-тарбия яхлитлигига хизмат қилади, маънавиятли, илмли, ўз эътиқоди ва муқтали қарашларига эга бўлган, элни ардоқлайдиган, дунёда юз бераётган воқеа-ҳодисаларга холис му-носабат билдирадиган, моддий таъми-нотта қодир фарзандлар камол топишига асос бўлади.

ҚАРОР ВА ИЖРО

ЛОТИН ЁЗУВИГА АСОСЛАНГАН ЎЗБЕК АЛИФБОСИ кенг жамоатчилик фаоллиги орқали амалга киритилади

Одина ЖАМОЛДИНОВА,
олий ва ўрта махсус таълим
вазирлиги маслаҳатчиси

1995 йил 21 декабрда қабул қилинган “Ўзбекистон Республикасининг давлат тили ҳақида”ги қонунига ўзгарттишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги қонунда давлат тилини изчил жорий этиш жараёнини такомиллаштириш ва лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосига мукамал ўтилишини таъминлаш белгилаб қўйилган эди.

Айнан шу йили ўзбек тилининг асо-сий имло қоидалари яратилиб, лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбоси амалиётга босқичма-босқич жорий этила бошлади.

Орадан 26 йил вақт ўтди. Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбо-сида таълим ола бошлаган авлод бугун давлат ва жамиятнинг турли соҳаларида, бошқарув органларида фаол меҳнат қилмоқда. Мамлаката-миз аҳолисининг 60 фоиздан зиёди-ни ёшлар ташкил этишини назарда тутадиган бўлсак, бугун юртимизда

лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосида иш юритишга тайёр ав-лод шаклланди, деб бемалол айти-шимиз мумкин.

Лекин ўтган йиллар мобайни-да лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосида иш юритиш, барча иш қоғозлари ва ҳаракатдаги ҳужжатлар-нинг тўлиқ лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосида бўлишини таъ-минлаш юзасидан қатъий талаблар қўйилмади. Иш юритишда кирилл ва лотин ёзувининг амал қилиб келиши, табиийки, ноқулайликлар ва жиддий муаммоларни келтириб чиқарди.

Ҳукуматимиз томонидан 2021 йил 10 февраль куни қабул қилинган “Лотин ёзувига асослан-ган ўзбек алифбосига босқичма-босқич тўлиқ ўтишни таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қар-орда бу борадаги муаммоларнинг бартараф этилиши юзасидан қатъ-ий чоралар белгиланди.

Яқин муддатларда лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосига босқич-ма-босқич тўлиқ ўтишни таъминлаш бўйича ишлаб чиқилган “йўл хари-та-си”да жамиятимизда мавжуд бўлган энг муҳим ижтимоий муаммонинг ечи-мга қаратилган устувор вазифалар аниқланди.

Жумладан, лотин ёзувига асослан-ган ўзбек алифбосининг янги тахрири асосида “Ўзбек тилининг имло қоида-лари” тасдиқланади. Ўзбек тили алиф-боси ва янги имло қоидалари асо-сида транслитерацияга мўлжалланган ахборот дастурий таъминотлар учун ягона талаб ишлаб чиқилади ва ама-лиётга жорий этилади.

Турли вазирлик, идора ва таш-килотларнинг ходимлари, муқтаил ўрганувчилар учун Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ху-зурида фаолият кўрсатаётган Дав-лат тилида иш юритиш асосларини ўқитиш ва малака ошириш маркази ҳамда унинг 13 та ҳудудий бўлин-масида лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбоси, имло қоидалари ва давлат тилида иш юритишни ўр-ғаниш бўйича ўқув курслари ташкил

этилади. Эътиборли жиҳати, ўқш ва ўрганиш истагида бўлган аҳоли вакилларининг бепул ўқитилиши таъминланади.

Узлуқсиз таълим тизимининг мак-табгача таълим бўғинидан бошлаб болаларнинг лотин ёзувига асос-ланган ўзбек алифбоси ва янги имло қоидалари бўйича саводхонлигини оширишга мўлжалланган кўргазма-ли ва тарқатма материаллар тайёр-ланса, умумий ўрта ва ўрта махсус таълим муассасалари учун ўқув ада-биётлари, дарсликлар тўлиқ лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбо-сида нашр этилади. Кирилл алифбо-сида чоп этилган ва кутубхоналарда сақланаётган адабиётларнинг лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбоси-даги электрон кўринишлари босқич-ма-босқич яратилади.

Мамлакатимизда фуқаро шахсини тасдиқловчи гувоҳномалар, ID карта-лар, фуқаролиги бўлмаган шахс ҳам-да чет давлат фуқароларининг яша-ш гувоҳномалари такомиллаштирилган лотин ёзувига асосланган ўзбек алиф-босида бўлишини таъминлаш чорала-ри кўрилади.

“Йўл хариатаси”да кирилл ёзувида лотин ёзувига саводли ўғирадиган дастурий таъминот ҳамда уларнинг мобилъ иловалари яратилишини рағбатлантириш назарда тутилган бўлиб, бу, ўз навбатида, ёшларни изланишга ва янгилликлар яратишга ундаши табиий.

Турли соҳалар бўйича атамалар, жой номлари, киши номлари лугатлари ва ўқув лугатларининг тайёрланиши, нашр этилиши ва кенг тарқатилиши аҳолининг лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбоси ва янги имло қоида-ларини тез ҳамда осон ўзлаштириб олишига хизмат қилади.

Юртимизнинг шаҳар ва қишлоқ-ларида, жой ва кўчалар, ташкилот-лар номлари, пешлавҳалар, омма-вий тарғибот воситалари, реклама ва эълонларнинг янги тартибда ёзи-лишини тўлиқ таъминлашда кенг жамоатчиликнинг фаоллиги ва ҳар биримизнинг масъуллигимиз муҳим омил бўлади.

ЯНГИ ТИЗИМ

Рўзимбой ҲАСАН,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

...Шамоллаб қолиб, қишлоғимиздаги оилавий поликлиникада муолажа олишимга тўғри келди. Шифокор буюрган томчилатиб томмига юбориладиган уколни олиш учун бир соатга яқин ётиш керак бўлди. Гарчи қишлоқда интернет тизими мукамал бўлмаса-да, вақтни ўтказиш учун қўл телефонимда ижтимоий тармоқларга кириб, хабар ва ахборотлар билан танишмоқчи бўлдим.

Қарангки, оилавий поликлиникада интернет тизими бенуқсон ва тезкор ишлар экан. Бу ажабланишимга шифо-кор қисқача изоҳ берди: “Бизда интер-нет зўр! Интернетнинг бундай ишлаши тизимни бутунлай ўзгартириб юборди. Ҳозир вилеят соғлиқни сақлаш бошқар-масидан туриб энг чекка ҳудудлардаги малакали тиббий ёрдамга муҳтож бе-морларни вилеят миқёсидаги тиббий марказларнинг шифокорлари кўриқдан ўтказишади, қандай даволаш бўйича маслаҳат ва тавсиялар беришади. Тех-ника тараққиётига қарангки, энди бемор йўл босиб, вилеят марказига бориб ўтирмайди — шу ернинг ўзида керакли муолажани олади”.

Ёш шифокор яна ушбу тизим Соғлиқ-ни сақлаш вазирлигининг корпоратив портали имкониятларидан ва бошқа бир қатор дастурий таъминотлардан фойда-ланган ҳолда амалга оширилаётганини ҳам эслатиб ўтди. Шифокор тилга олган айрим ахборот атамаларига биз тенги-ларнинг унчалик тили қовушмаса-да, ана шу сеҳрли сўз ва атамалар ортида оламшумул — атиги беш йил олдин, ҳа-то ҳаёлимизга келмаган янгилликлар мав-жудлиги сир эмас.

Дарҳақиқат, қисқа муддат ичида тур-муш тарзимизга кўп янгилликлар — “ма-софавий таълим”, “масофавий даво-лаш” каби атама ва усуллар кириб келди ҳамда амал қилмоқда.

Замонавий ахборот-коммуникация технологиялари бугунги кунда тиббиёт соҳасига ҳам кириб келди, ҳатто энг олис ҳудудлардаги шифо масканла-рини ҳам қамраб олмақда. Бунга Прези-дентимизнинг 2018 йил 7 декабрдаги

ХОРАЗМ: БИРЛАМЧИ ТИББИЁТ МУАССАСАЛАРИ

юқори тезликка эга интернет хизматларидан фойдаланяпти

“Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақ-лаш тизимини тубдан такомиллаштириш бўйича комплекс чора-тадбирлар тўғри-сида”ги фармони ҳуқуқий асос бўляпти. Ушбу фармонда давлат тиббиёт муассас-алари ва ташкилотларини кенг қамровли (томонлар келишувига мувофиқ, тезлиги йиллик ўсиш камида 10 Мб/с инобатга ол-ган ҳолда) интернет тармоқларига вилеят миқёсида 2019 йил 1 мартга қадар, туман даражасида эса 2019 йил охиригача, барча давлат тиббиёт муассасаларини эса 2021 йил охиригача улаш белгиланган.

Республикамизнинг чекка ҳудудлари-дан бири — Хоразм вилеятида эса соғ-лиқни сақлаш бошқармаси тизимидаги барча муассасаларга оптик толали алоқа линияларини тортиш ишлари ўтган йил-нинг охиригача қорағида якунига етди. Ҳозир-га келиб бирламчи тизим ҳисобланиш — оилавий поликлиника, қишлоқ врачлик пункти ва қишлоқ оилавий поликлиникала-рининг 90 фоизда юқори тезликка эга ин-тернет хизматларидан фойдаланиш йўлга қўйилган. Бу эса, ўз навбатида, тизимда самарадорлиқни таъминлаб, фуқароларга тезкор ва сифатли тиббий ёрдам кўрсатиш даражасини кескин оширди.

Тизимдаги янгилликлар фақат шулардан иборат эмас. Президентимизнинг 2020 йил 5 октябрдаги “Рақамли Ўзбекистон — 2030”

стратегиясини тасдиқлаш ва уни самарали амалга ошириш чора-тадбирлари тўғриси-да”ги фармонига асосан вилеятнинг Хонка ва Шовот туманлари намунавий ҳудуд си-фатида танлаб олиниб, ушбу туманларда-ги бирламчи тиббий масканларда “Ягона электрон карта”, “Электрон поликлиника”, “Электрон шифохона”, “Электрон рецет” каби ахборот тизимлари жорий этилмоқда. Бунинг учун мазкур икки тумандаги бир-ламчи тизим муассасаларини замонавий ахборот-коммуникация технологиялари билан таъминлаш жараёни босқичма-бос-қич амалга оширилляпти.

Бу эса, ўз навбатида, масофавий ти-зим узлуқсиз ишлаши, тиббиёт ходими фаолиятини тўғри ва самарали ташкил этиш ҳамда назорат қилиш, шифокор қабулига навбатни тартибга солиш, аҳо-лининг электрон амбулатор карталарга эга бўлиши, беморлар бўйича тезкор ва аниқ маълумотларни шакллантириш им-кониятини берапти. Пировардида талай қоғозбозлик ва оворагарчиликларга чек қўйилляпти.

Энг асосийси, тўсатдан оғриган бемор энди ўз қишлоғидаги тиббий муассасада даволанар экан, бир вақтинг ўзида мах-сус шифохоналарнинг малакали шифокор-лари назоратида ҳам бўлади. Бу эса унинг тез соғайиб кетишига имкон яратади.

Холниса РАҲМОНҚУЛОВА,
журналист

Тарих эврилиб,
Туронзаминга оқ юзли,
қизилранг сочлари ўрилган
юечжилар, қўшканотсимон
жанг либосидаги хун, усун
ва сармат қабилалари,
илк ўрта асрларда эса
хионий, кидарийлар кириб
келади. Қўчманчилар ва
ўтроқ аҳоли тил топишган
кезлар кўз олдингизда
гавдаланиб, ажиб ўтмиш
воқеалари жонланади...
Гапни олис ўтмишдан
бошлаганимизнинг боиси
шуки, Жиззах вилоятида
ана шу мозий қатлари
билан бутунни боғловчи
дарча топилди.

Ўтган йилнинг июнь ойида Шароф Рашидов туманидаги аввал "Файзобод" маҳалла фуқаролар йиғини ҳудудидаги тепалик бағридан, сўнгра "Сайхонсой" маҳалласи ҳудудидаги баландликдан гўят қадимий хилхоналар топилди. ЎзРФА Миллий археология марказининг Жиззах экспедицияси раҳбари Мухтор Пардаев ушбу объектлар бир неча авлоднинг хилхонаси бўлганини маълум қилди. Шу кўннинг ўзидаёқ мутахассислар томонидан тезкор ва қисқа муддатли текширув ишлари ўтказилиб, мазкур дахманинг кўҳна Мовароуннахр, умуман, Шарқ маданиятига, ислом дунёси тарихига дахлдор экани таъкидланди.

Милоддан аввалги биринчи минг-йиллиқнинг сўнгги чорагида Евроосиё даштларидан кўп сонли чорвадор аҳолининг энг йирик тўлқинларидан бири Марказий Осиёнинг ички ҳудуди, айниса, жанубий минтақаларга кириб келади. Бу эса Уструшонадаги ижтимоий-сиёсий ҳолатга ҳам қатта таъсир қўрсатади. Жараён ўтроқ аҳоли ва қўчманчилар ўртасидаги маданий алоқаларни янада фаоллаштирган. Бу даврга оид археологик материаллар Урта Сирдарё бўйининг турли маданият вакиллари учун мулоқот макони вазифасини ўтаганини қўрсатади.

Мавжуд археологик ва ёзма манбалар антик даврда кириб келган қабиладарнинг нуфус жиҳатдан кўпи юечжилар эканидан гувоҳлик бермоқда. Айрим манбаларда мазкур қабиладар маданиятида олдинги осиеликлар маданиятига ўхшаш жиҳатлар борлиги таъкидланади.

— Қадимий Уструшона давлатида оилавий қабрлар бўлиши урфга айланган, — дейди Жиззах давлат педагогика институти тарих факультети доценти Фуркат Тошбоев. — Бу каби объектлар тоғли ҳудудларда, Уратепа атрофида ҳам топилган. Сағананинг гиштлиридан бу топилма ривожланган ўрта асрларга тааллуқли экани кўриниб турибди. Бу Хожа Ахрор валий яшаган даврларга тўғри келади. Уша пайтларда оилавий сағаналар Самарқанда ҳам кўп бўлган. Топилган дахма жуда пухта қурилган. Гиштлири бир-бирини тўлдириб турибди. Майитлар тепадан Ғарба қаратиб қўйилган. Ўзбекистон ҳудудида бу каби дахмалар кўп тадқиқ қилинган. Оилавий дахмалар анъанаси борлиги Б.Литвинский тадқиқотларида ўрганилган.

Дахма — бу қабр устига ўрнатилган меъморий иншоот, макбара. Баъзи юқори табақа вакиллари кўмиладиган алоҳида бино, ҳовлилар ҳам дахма дейилган. Улар қимматбаҳо, мустаҳкам тошлардан ишланиб, гўзал ва нафис нақшлар билан безатилган.

Тарихчининг айтишича, бу урф Қозоғистон ҳудудидаги қўлаб уруғларда бор. Юртимизда Тошкент, Фарғона, Навоийда мавжуд. Сағананинг айнан илдиизи Уструшона, яъни Сирдарё, Жиззахнинг ғарбий ва шарқий томонида "қурқат скелетлари" номи билан машҳур. У ерда дафнлар давмий бўлган. Файзобод дахмаси мана шу жиҳатни ўзида сақлаб қолган.

— Иккисининг боғлиқлиги шундаки, Сайхонсойдаги қабр ҳам давомли, оилавий, гуруҳли хилхона бўлган, — дейди тарихчи Фуркат Тошбоев. — Бунда учта майитнинг боши Жанубга қаратиб қўйилган бўлса, иккитасиники Шарқга қаратиб қўйилган. Тартибсиз ҳолатда бўлган. Сабаби, эски суяклар суртилиб, ўрнига навбатдагиси — янгилари қўйилган.

Хожа Ахрор валийнинг Жиззахда ери бўлган. Уша даврларда оилавий дахмаларга дафн этиш урф эди. Файзободдаги дахма йирик зодагонлар оиласига мансубдир. Сабаби, одамлар ҳозирги шароитда бундай дахмаларни барпо қилолмайдди.

Сайхонсойдаги қабр эса антик давр, яъни милоддан аввалги III-II асрларда яшаган қўчманчи қабиладар маданиятига мансуб. Бу қабрнинг ашёлари айнан милодий II-IV асрларга оид. Қабр — катакомба қабр. Бунинг хусусияти шундаки, узун давом этувчи айвон перпендикуляр ҳолатда сағанага келиб туташади. Унинг йўлаги тўрт ярим метрга чўзилган. Йўлак орқа тарафдан хилхонага келиб туташади. Катакомба қабрларнинг тарқалиши ҳам антик даврга тўғри келади. Хунлар, сармат ва юечжиларнинг катакомба қабрлари бўлган. Улар ашёларга бой.

Баъзи манбаларда юечжи подшоҳининг қабри топилганида ундан қўлаб қимматбаҳо ашёлар чиққани битилади. Хитой қўлёмаларида номи қайд этилган юечжи ва усунлар майитларни шарқлик қўшнилари каби тошқутиларда эмас, балки қўргонларда сақлаган.

Сайхонсой сағанасидан II-IV асрларга оид сопол хурмача, кўза, сопол қозон, қочқоқ учлари, исирикдон, сурмадон, ойна, жангчининг қилчичини тутиб туришга мўлжалланган тўқа каби моддий ашёлар топилган. Қабрда олов аломатлари кузатилади. Уша пайтда жасадларни ёқиш анъанаси бўлиб, Зомин тумани ҳудудидаги Ғулбо деган жойда ҳам шундай одат бўлган.

— Ҳайвоннинг суяклари ва кул қатлами топилди, — дейди Фуркат Тошбоев. — Бу қўрбонлик маросимидан далолат. Биз илгари Ғулбода қўргонмиз бундай ҳолатни. Қабрнинг оёқ томонида чуқурчалар қовлаб қўйилганини кузатганимиз. Шундай аънаёлар Сайхонсойдаги дахмаларда жуда кўп учрайди.

Файзобод дахмаси кечмишнинг энг олис ва энг илк гувоҳларидан биридир. Сабаби, унинг халқимиз ҳали ўзбек номини олмасидан, ўзбек бўлиб шаклланмасидан ҳам аввалги даврлардан шоҳидлиги бор.

— Файзобод дахмасидаги дош суяклари европоидларга хос, ҳозирги одамларникига ўхшайди, — дейди тарихчи. — Ўзбек халқи антропологик шаклланиб бўлганидан кейинги шаклга оиддир. Сайхонсойда ўрганилган бош суякларидида хали тўлиқ ўзбек халқига хос хусусиятлар ўрганилмаган. Улар Миллий археология марказига ўрганиш учун юборилади. Бу устухонларда айнан дашт қўчманчиларига хос хусусиятлар мавжуд.

Сайхонсойда ўрганилган қабр ўз хусусиятига кўра катакомба қабрлар турига киради. Мозорқўргонларда ўрганилган моддий ашёлар ва дафн маросимларида қадимги даврда кириб келган юечжи, хун, усун ва сармат қабиладари ҳамда илк ўрта асрларда кириб келган хионий, кидарий, эфталит ва турк хоқонлиги даври моддий-маънавий маданиятига мансуб хусусиятлар кузатилади. Бу мозорқўргон ашёлари орасида кулоллик идишлари — сопол хурмача, ваза, исирикдон ва металл буюмлар, ойна, тўқа, пичоқ мавжуд. Мозорқўргондаги идишлар, асосан, жасаднинг бош томони ва ёнига қўйилган бўлиб, уларнинг кўп қисмини ақсар қўчманчилар даштида учрайдиган, қўлда ясалган сопол идишлар ташкил этади. Хурмачага ўхшаш мазкур идишлар Марказий Осиёнинг шимолий минтақаларида кенг ёйилган қўчманчилар моддий маданиятида кўп учрайди. Бу хилдаги сопол идишлар Қовунчи маданиятига оид ёдгорликлар, милодий I-II асрларга оид Фарғона водийси ва Чоч ҳудудидаги қурум ва муҳоналарда учрайди. Шунингдек, бу каби идишлар милоднинг I-IV асрларига оид Кугай, Қорабулоқ маданияти ўрта босқичларига тааллуқли сопол идишлар ва ми-

лод бошларига мансуб Қуйимзор ва Лавандоқ қабрларидаги сопол идишларга жуда ўхшаш.

Бу ердан даврининг яна бир ўзига хослигини англатиб турувчи қадимий буюм — бронза кўзгу топилган.

Бу топилма мозорқўргондаги қабрда, ўртадаги жасаднинг олд тарафига, юзига қаратиб қўйилган. Кўзгу айлана шаклда бўлиб, сирти томонга текис бўртиб чиққан. Ушбу диск бир пайтлар кўзгу сифатида ишлатилгани ва эгаси вафот этган, қабрга у билан бирга қўйилганига шубҳа йўқ. Машҳур олим Н.Горбунованинг таъкидлашча, "... у замонларда кўзгулар бронзадан қилинган ва уларнинг ярқиратиб тозаланган юзасида одам ўз аксини кўраб эди". Кўзгунинг сиртига ялтироқ ишлов берилган, ички қисмида эса учта, қандайдир нарсани ёпиштириш учун ишлатилган металл елимнинг изи сақланиб қолган. Ушбу ишларнинг иккитаси бир-бирига параллел ва 4 см. масофада ёнма-ён, пастдагиси эса алоҳида жойлашган. Ёнма-ён турган эритма устига кўзгунинг тутқичи маҳкамланган.

Тарихшуноснинг маълумотида кўра, ушбу кўзгунинг ўхшашлари Шимолий Бақтриядаги Тўлхона мозорқўргонидида қўлаб қайд қилинган. Б.Литвинский Марказий Осиёда ўрганилган кўзгуларнинг пайдо бўлиши ҳамда улар билан боғлиқ дафн ғадимларини кенг таҳлил қилган. Текис

тутқичли дисксимон кўзгуларни тўрт, тутқичсиз кўзгуларни эса уч турга ажратган. Бунга ўхшаш кўзгулар Зарафшон воҳасидаги Лавандоқ, Фарғона водийсидаги Ворух, Қорабулоқ, Боркарбоз мозорқўргонларида ҳам қайд қилинган.

Антик ва илк ўрта асрларда Уструшонада ўтроқ ва қўчманчи аҳолининг бир-бирини тўлдирувчи маданияти шаклланган. Археологик тадқиқотлар бу даврда мустаҳкам ҳимоя иншоотлари ва қалъаларга эга бўлган шаҳарларда, йирик қишлоқ ва қўргонларда нуфузли қабила бошлиқлари, уруғ ёки жамоа оқсоқоллари, бой-бадавлат оилалар ва қисман ҳунармандлар яшаганини қўрсатади. Ҳунармандликнинг турли соҳалари ривожланди, тижорат гуриради, суғориш иншоотлари қурилди. Бу жараён ўлка халқларининг моддий ва маънавий ҳаётига ҳам кучли таъсир қўрсатди. Қанг даврида ўтроқ деҳқончилик ва шаҳарлар тараққий этиши билан бирга, атрофда яшовчи чорвадорлар билан ҳам ҳар томонлама алоқалар уйғунлаша боради.

— Қанг конфедератив давлати тасарруфида бўлган Чоч, Илоқ, Уструшона каби қадимий деҳқончилик воҳаларида нафақат ўтроқ ҳўжалик тараққий этиб, шаҳарсозлик маданияти юксала борган, балки икки хил ҳўжалик соҳибларининг бир-бирини тўлдирувчи маданияти ҳам шаклланиб, сайқал топган, — дейди Фуркат Тошбоев. — Бу воҳалар атрофидаги бепоеён дашт, тоғ ва тоғолди ҳудудларида қадимдан яшовчи ва кейинги даврларда келиб жойлашган чорвадор аҳолининг ижтимоий-сиёсий ва этномаданий ҳаётга таъсири ортиб борган. Уструшонада ўрганилган мозорқўргонлар ашёлари қўчманчиларнинг Сирдарё орқали кириб келиши ва Жануб томон ўтиши ўлка халқларининг маданий ҳаётига қатта таъсир қўрсатганини тасдиқлайди. Бу ҳолат Уструшонанинг муҳим боғловчи ҳудуд бўлгани билан изоҳланади. Юечжи, хун ва усун каби қабиладарнинг баъзи гуруҳлари Жанубга ўтмасдан, воҳага туташ, чорва учун қулай жойларда қолиб кетган. Бу ерларни ўз қишловлари сифатида макон тутган. Улар ўтли яйловларни излаб, асосан, тоғолди даштликлари, дарё ва жўзларда бўйлаб, ҳали маҳаллий ўтроқ ва чорвадор аҳоли томонидан ўзлаштирилмаган ҳудудларда ўрнашган. Улар иختисослашган ҳўжалик юритиш анъанасини давом эттириб, нафақат яйлов чорвачилиги, балки металлургия ва деҳқончилик билан ҳам шуғулланаверган.

Уструшона тоғларида жуда кўп металл қонлари захираси мавжуд эди. Мохир ҳунармандлар улардан унумли фойдалана билган ва харбий қурол-аслаҳалар ишлаб чиқариш соҳаси янада кучайган. Аста-секин чорвадор ва ўтроқ аҳоли ўртасида айирбошлар ва савдо-сотиқ алоқалари мустаҳкамлана борган. Моддий маданиятдаги сифат ўзгаришлари шундан гувоҳлик беради. Тадиққ этилаётган мозорқўргонлар соҳиблари ҳаёт фаолияти ҳам ана шу жараёнлар билан боғлиқ бўлган.

Мутахассислар фикрича, бу ер сайёҳлар келадиган зияратгоҳга айлантирилиши лозим. Энди объект муҳофаз қилишга молик, давлат аҳамиятидаги, илмий қимматга эга жой саналади.

— Топилмамиз археологик ва архитектура ёдгорлиги сифатида вилоятимиздаги маданий мерос объектиларни рўйхатига киритилиши кўзда тутилмоқда, — дейди вилоят маданий мерос бошқармаси бошлиғи Синдор Қорабобов. — Бу бўйича маҳалла фуқаролар йиғини, жамоатчилик вакиллари билан бирга жамоатчи инспектор тайинлаш ҳамда ушбу объектда археология ва илмий-таҳлилий ҳулосаларни, қазув ишларини бажариш учун келишиб олинди. Бу дахма келажақда маданий мерос объектлари рўйхатидан ўрин олиб, давлат томонидан муҳофаз этилади.

Энди бизни тарихнинг сирли ва жозибали воқеликлари билан боғловчи яна иккита маскан бор. Мозийдан қолган бу ёдгорликларни асраб-авайлаб келажақ авлодга етказиш, қаттаю кичик қалбида маънавий меросимизга ҳўрмат ва муҳаббат уйғотиш — галдаги вазифамиз.

янги ЎЗБЕКИСТОН

ХАЛҚАРО ҲАМКОРЛИК

МУШТАРАК МАҚСАДЛАР ЧОРРАҲАСИДА

Имом Бухорий халқаро илмий-тадқиқот маркази ва ISESCO

Шовосил ЗИЁДОВ,
Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги
Имом Бухорий халқаро илмий-тадқиқот маркази директори

Мамлакатимизда сўнгги йилларда кечаётган кенг қўламли ислохотлар барча соҳаларни қамраб олмоқда. Хусусан, диний-маърифий йўналишда ҳам улкан истиқболли лойиҳалар амалга оширилаётганига барчамиз бирдек гувоҳ бўлиб турибмиз.

Буюк аллома ажодларимизнинг бой маънавий меросини илмий асосда ўрганиш ва халқро миқёсда кенг тарғиб этиш мақсадида юртимизда Исрол цивилизацияси маркази, Имом Бухорий, Имом Термизий, Имом Мо-туридий халқаро илмий-тадқиқот мар-казлари фаолияти йўлга қўйилиши бу фикрнинг аққол далилидир. Мазкур муассасаларни ташкил этиш жараёни-да жаҳоннинг нуфузли халқаро марказ-лари тажрибаси ўрганилди, улар билан ҳамкорлик алоқаларини йўлга қўйиш ва ривожлантириш учун зарур шароит ва имкониятлар, ҳуқуқий асослар яратиб берилмоқда.

Буни Имом Бухорий халқаро илмий-тадқиқот маркази мисолида оладиган бўлсак, ушбу муассаса ташкил этилган-нига ҳали кўп бўлмаган эса-да, бугунги кунга қадар дунёдаги 28 та етакчи ис-лом тадқиқот маркази билан меморан-думлар имзолади. Хусусан, Буюк Бри-тания, Франция, Германия, АҚШ, Миср, Саудия Арабистони, Туркия, Малайзия, Покистон, Ҳиндистон, Россия, Қозоғис-тон, Қирғизистон каби давлатлардаги илмий марказлар билан алоқалар ўр-натилди.

Яқинда Марказнинг халқаро ҳамкор-лари яна биттага қўйлади. Муслмон дунёсининг энг нуфузли тузилмаси са-налувчи Исрол ҳамкорлик ташкилотин-инг Таълим, фан ва маданият масала-лари бўйича Исрол олами ташкилоти (ISESCO) билан Имом Бухорий халқа-ро илмий-тадқиқот маркази ўртасида меморандум имзоланди.

Ҳужжатга кўра, икки ташкилот экс-пертлари ва ходимлари иштирокида кўша илмий ва технологик тадиқот-лар олиб бориш, ҳамкорликда илмий конференциялар, семинар ва симпо-зиумлар, давра суҳбатлари, маъруза-лар, шунингдек, илмий ходимлар учун ўқув курслари ва маҳорат дарслари ўт-казиш, тажриба ва маълумотлар алма-шуви, тадиқотлар натижалари бўйича дарсликлар ва ўқув қўлланмалар чоп этиш йўлга қўйлади.

Меморандумни имзолаш мароси-мида ISESCO Бош директори Салим Муҳаммад Малик Мовароуннахр за-минидан етишиб чиққан аллома ва мутафаккирларнинг ислом илм-фани ва маданияти равнақида кўшган ҳис-сасини эътиборга олиб, Имом Бухо-рий халқаро илмий-тадиқот маркази-да мазкур нуфузли ташкилотнинг Қўлёмаларни тадиққ этиш ва ката-логлаштириш бўйича минтақавий марказини ташкил этиш тақлифини билирди. Шунингдек, ISESCO Ма-рокаш қироллигининг Фас шаҳридаги

Манзилимиз:
100029, Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй

ЎЗА якуни — 21:50 Топширилди — 00:25

янги ЎЗБЕКИСТОН

МУАССИСА:
Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир: Салим ДОНИЁРОВ

Тахририятга келган қўлёмалар тақриз қилинмайди ва муаллифга қайтарилимайди. Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жавобгар. Газета тахририят компьютер марказида сақлалади. Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига "KOLORPAK" МЧЖ масуъл.

"Янги Ўзбекистон" газетаси учун масуъл:
бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари
Бахтиёр Абдусатторов

Девонхона: (0-371) 233-70-98 Котибият: (0-371) 233-56-60 Ёълонлар: (0-371) 233-57-15 E-mail: yuz-gazetasi@mail.ru

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2020 йил 13 январда 1047-рақам билан рўйхатга олинган.

Нашр индекси — 236. Буюртма — 495. 11950 нусхада босилди.

Ҳажми — 3 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А2. Баҳоси келишилган нархда.

"Kolorpak" МЧЖ босмахонасида чоп этилди. Босмахона манзили: Ўзбекистон, 100060. Тошкент, Янги шаҳар кўчаси, 1-А уй. Босмахона телефони: (78) 129-29-29

Навбатчи муҳаррир: Хайридинмурод Абулфайзов
Мусахҳих: Асолат Аҳмадқуллова
Дизайнер: Хуршид Абдуллаев

Манзилимиз:
100029, Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй